

Predstavitev varnostnega inženirja Petra Zupana – dobitnika nagrade Avgusta Kuharja za leto 1999

Mnenje strokovne komisije:

Strokovna komisija za podelitev nagrade Avgusta Kuharja za leto 1999 v sestavi mag. Jurij Vidovič (IVD Inštitut za varstvo pri delu in varstvo okolja Maribor) - predsednik komisije, dr. Tomaž Kumelj (ZVD Zavod za varstvo pri delu d.d. iz Ljubljane) in prof. dr. Primož Gspan (Oddelek za tehniško varnost Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo)

ocenjuje, da dosežek varnostnega inženirja Petra Zupana

- *sistem varnosti in zdravja pri delu v delniški družbi ISKRAEMECO, Merjenje in upravljanje energije Kranj*

izpolnjuje razpisne pogoje za podelitev nagrade Avgusta Kuharja za leto 1999.

UTEMELJITEV:

Strokovna komisija je svoje mnenje oblikovala na podlagi:

1. utemeljitve predloga kandidature za nagrado Avgusta Kuharja za leto 1999 za varnostnega inženirja Petra Zupana, ki jo je 25. marca 1999 pripravilo Društvo varnostnih inženirjev Gorenjske;
2. obiska dne 7. oktobra 1999 v delniški družbi ISKRAEMECO, Merjenje in upravljanje energije, (Savska loka 4, 4000 KRANJ), pogovora s kandidatom in ogleda dokumentacije;
3. pisnega gradiva o projektih zdravja pri delu, ki jih v podjetju vodi ing. Peter Zupan;
4. pisnega poročila o pomenu dela kandidata za razvoj delniške družbe ISKRAEMECO, ki ga je 6. oktobra 1999 napisal generalni direktor delniške družbe Nikolaj Bevk;
5. pogovora o vplivu dela kandidata na strateške odločitve organov delniške družbe s Karlom Rozmanom, direktorjem organizacije, informatike, razvoja kadrov in prava v delniški družbi;
6. razpisnih pogojev za podelitev nagrade Avgusta Kuharja za leto 1999;
7. pravilnika o kriterijih in postopkih za podelitev nagrad in priznanj Fundacije Avgusta Kuharja;
8. statuta Fundacije Avgusta Kuharja.

Ugotovitev stanja:

Varnostni inženir Peter Zupan je vodja službe varstva pri delu in delavski direktor v delniški družbi ISKRAEMECO Merjenje in upravljanje energije (Savska loka 4, 4000 KRANJ). Delniška družba ISKRAEMECO je ena izmed naslednic podjetja Iskra, katerega začetek sega v leto 1945. V letu 1994 se je preimenovala iz nekdanjega podjetja Iskra Števeci. Delniška družba ISKRAEMECO je tretji največji proizvajalec števecv električne energije v Evropi in med vodilnimi v svetu. Vse več izdeluje

tudi naprave in sisteme za merjenje in upravljanje energije v industrijskih in elektroenergetskih sistemih. Njihove izdelke poznajo uporabniki od Evrope, Afrike, Azije, Južne Amerike do Oceanije. Izdelki ne izpolnjujejo le najstrožje zahteve mednarodnih standardov glede merilnih lastnosti in kakovosti izdelave, temveč sledijo tudi razvoju industrijskega oblikovanja. Vse to se kaže v njihovi funkcionalni in ergonomski obliki. Posebno pozornost posvečajo okolju, saj pri razvoju in proizvodnji izdelkov uporabljajo okolju prijazno tehnologijo in materiale.

V delniški družbi ISKRAEMECO je zaposlenih 2.119 delavcev, kar jo uvršča med redka slovenska podjetja, ki so po letu 1989 skoraj podvojila število zaposlenih. V istem obdobju se je podvojila tudi produktivnost na zaposlenega. Pogostnost poškodb pri delu pa se je zmanjšala z 2,5 % na 1,6 % ter bolniška odsotnost z 8 % na 5 %. Resnost poškodb je nižja od 12 dni. V zadnjih desetih letih ne beležijo več poklicnih obolenj. Proizvodnja je organizirana v dveh izmenah. Tretja izmena je organizirana le na ozkih grlih proizvodnje.

Varnostni inženir Peter Zupan je v delniški družbi edini član službe varstva pri delu. Za delniško družbo ISKRAEMECO je značilen ne le občutek odgovornosti za zaposlitev in zagotovitev produktivnega dela zaposlenim temveč tudi izrazita kultura varnosti. Predstavniki uprave in vodstveni delavci delniške družbe priznavajo, da je varnostnemu inženirju Petru Zupanu uspelo pridobiti vodstvo in zaposlene za načela sprejemanja poslovnih in drugih odločitev, ki nujno upoštevajo tudi dimenzijo varnosti in zdravja pri delu. Ta pristop je bil izrazit v času petletnega mandata, v katerem je bil varnostni inženir Peter Zupan kot izvoljeni delavski direktor član dvočlanske uprave delniške družbe. S samostojnim in strokovnim delom pa se je uveljavil tudi v okviru poslovne enote »Organizacija, informatika, razvoj kadrov in pravo«, v katero se umešča kot vodja službe varstva pri delu.

Varnostni inženir Peter Zupan je vključen v projektne skupine, ki pripravljajo razvojne rešitve za delniško družbo. S tem pristopom mu je med drugim omogočeno, da z zornega kota stroke varnosti in zdravja pri delu vpliva na vse investicijske odločitve delniške družbe. Tak položaj si je pridobil z ugledom na podlagi svojega dolgoletnega strokovnega dela v podjetjih nekdanje Iskre, ko je pravočasno in pravilno napovedal ter preprečil zdravstvene posledice nepremišljene tehnologije.

Delniška družba ISKRAEMECO svojo poslovno in naložbeno politiko določa na vsakoletnih strateških konferencah. V zadnjih petih letih je bilo v posodobitev proizvodnih prostorov in opreme vloženi preko sto milijonov nemških mark. V zadnjih petih letih je delniška družba ISKRAEMECO tudi upoštevajoč analize in predloge varnostnega inženirja Petra Zupana povsem reorganizirala proizvodni proces. Ukinjeno je bilo monotono delo za tekočim trakom in nadomeščeno z integriranim delovnim mestom, na katerem posamezen delavec oziroma delavka iz številnih sestavnih delov sestavlja skoraj celoten izdelek. Proizvodnja je bila logistično reorganizirana tako, da se je izboljšala preglednost in interni transport med posameznimi delovnimi mesti. To je bilo pomembno med drugim tudi zato, ker so analize varnostnega inženirja Petra Zupana kazale, da večina poškodb pri delu nastane pri internem transportu in gibanju ljudi po podjetju. Tudi v prihodnosti delniška družba načrtuje še bolj zdravo in varno delovno okolje s posodobitvijo in izboljšanjem delovnih procesov. Pripravljajo in izvajajo se ukrepi za zmanjševanje in obvladovanje hrupa na mestih nastajanja ter za zmanjševanje širjenja hrupa v okolico.

Poslovna politika delniške družbe ISKRAEMECO je opredeljena kot »total quality management« oziroma upravljanje, ki temelji na visokih standardih kakovosti. Merilni laboratoriji delniške družbe so akreditirani po standardu EN 45001 in je z njim usklajena tudi končna kontrola. Delniška družba od leta 1992 deluje na podlagi standarda kakovosti ISO 9001 in od takrat periodično izvaja zunanjo presojo sistema kakovosti. Delniška družba je poslovanje uskladila tudi z zahtevami okoljevarstvenega standarda ISO 14001. Certifikat za ta standard ji je uspelo pridobiti v letu 1999 in s tem dokazati svoj

odgovoren odnos do varovanja življenjskega okolja tako znotraj podjetja kot pri kupcu svojih izdelkov. Varnost in zdravje pri delu sta del obeh standardov kakovosti.

Delniška družba ISKRAEMECO si je na strateški konferenci v oktobru 1999 zastavila nove ambiciozne cilje: na predlog varnostnega inženirja Petra Zupana uskladitev poslovanja z zahtevami najnovejšega mednarodnega standarda kakovosti na področju varnosti in zdravja pri delu ter pridružitvev projektu za poslovno odličnost.

Vodstvo delniške družbe ISKRAEMECO temelji svoje poslovne cilje na načelu, da so usposobljeni in motivirani delavci bistveni za kvaliteto izdelkov in s tem konkurenčnost na svetovnem trgu. Vsak delavec se zato na leto v povprečju izobražuje vsaj tri dni. Delniška družba posveča izjemno pozornost usposabljanju in obveščanju delavcev. Zaposleni so organizirani v temeljne enote dela, ki jih sestavlja od 15 do 25 delavcev. Poleg obveznega polurnega odmora za malico sta v delniški družbi v vsaki delovni izmeni zagotovljena tudi dva desetminutna odmora, ki sta namenjena obveščanju in obravnavanju projektov, ki potekajo v skladu s strateškimi odločitvami podjetja. Varnostni inženir Peter Zupan izobražuje in usposablja vse vodje temeljnih enot dela za izvajanje aktivnosti na področju varnosti in zdravja pri delu, požarnega varstva, ekologije in humanizacije dela. Daljše usposabljanje je organizirano v obliki strokovnih seminarjev za posamezne dejavnosti oziroma specifične nevarnosti za zdravje in varnost pri delu v družbi.

Uprava podjetja je v svojo poslovno politiko sprejela tudi načelo o zdravju pri delu kot temeljni vrednoti, ki vpliva na motiviranost zaposlenih za delo. Varnostni inženir Peter Zupan je uspel organizirati uspešne oblike zdravstvenega varstva pri delu. Tesno sodelovanje z izvajalci zdravstvenih pregledov mu je zagotovilo podatke za analizo zdravstvenih okvar zaposlenih. Zanimivo je, da se je v zadnjem času izkazalo, da ukrepi varstva pri delu učinkoviteje ohranjajo zdravje delavcev iz proizvodnje kot pa delavcev, ki delajo za mizo in imajo izjemno obremenjen vid zaradi dela z monitorji računalnikov ali z močnimi lupami. Varnostni inženir Peter Zupan je uspel s predlogom za uvedbo novih ciljanih zdravstvenih pregledov vida. Trenutno se izvaja po dvesto takih pregledov letno.

Letno se izvaja se tudi po šesto splošnih zdravstvenih pregledov, ki jih medicina dela pripravlja na podlagi ocen tveganj na delovnih mestih, ki jih je pripravil varnostni inženir Peter Zupan. Poročila o rezultatih zdravstvenih pregledov so podlaga za nove projekte varovanja zdravja zaposlenih. Varnostni inženir Peter Zupan je tako zaslužen, da se je delniška družba ISKRAEMECO vključila v dva mednarodna in nacionalna projekta za ohranjanje zdravja zaposlenih. Prvi projekt Svetovne zdravstvene organizacije »Zdravje za vse do leta 2000« ima cilj zmanjšati število kroničnih nenalezljivih bolezni, kot so bolezni srca, ožilja, rak, sladkorna bolezen in obolenja pljuč zaradi kajenja. V okviru programa CINDI potekajo med zaposlenimi delniške družbe tovrstni preventivni zdravstveni pregledi.

Drug mednarodni projekt, pri katerem aktivno sodeluje varnostni inženir Peter Zupan, je projekt preprečevanja zasvojenosti in uživanja opojnih snovi na delovnih mestih v delniški družbi ISKRAEMECO. Iz analiz vzrokov poškodb pri delu in na podlagi dobrega poznavanja razmer v družbi je potrdil ugotovitve strokovnjakov, da so lahko opojne snovi vzrok za 30 % poškodb pri delu in s tem vzrok pomembne gospodarske škode. Pripravil je projektne cilje na področju varstva pri delu, zdravstvenega varstva in humanizacije dela. Za doseg teh ciljev je za vse vodilne in vodstvene delavce delniške družbe izvedel usposabljanje za preprečevanje uživanja opojnih snovi z vidika varstva pri delu. Posebno velik poudarek je bil za doseg teh ciljev dan usposabljanju vodij temeljnih enot dela, ki so se nanj zelo pozitivno odzvali ter uresničili v projektu zastavljene cilje.

Varnostni inženir Peter Zupan je na podlagi analiz pripravil tudi predlog za izboljšanje zdravja zaposlenih v okviru projekta za pravilno sedenje na delovnem mestu, ki ne okvarja hrbtenice. V okviru

tega projekta se vsako leto nabavi po 200 novih ergonomsko oblikovanih stolov. V okviru tega projekta so na podlagi ergonomskih načel tudi prilagodili višino vseh delovnih površin. Varno sedeče delo in skrb za ohranjanje zdrave hrbtenice je sestavni del njegovega izobraževanja zaposlenih. Za večjo osveščenost so vsi zaposleni prejeli v podjetju izdelano zloženko »Kaj lahko storimo za svojo hrbtenico« z navodili za pravilno sedenje in z opisi vaj za krepitev mišic, ki ščitijo hrbtenico.

Izjemen obseg dela, ki ga v podjetju opravi varnostni inženir Peter Zupan, je mogoč zgolj zato, ker mu je uspelo uveljaviti načela varnosti in zdravja pri delu v službah, ki skrbijo za novo tehnologijo. Tehnologi zato ne le upoštevajo načela varnega in zdravega dela pri pripravi strokovnih podlag za naložbene odločitve, ampak tudi za novonabavljeno tehnologijo pripravijo svoj predlog navodil za varno delo. Ta predlog dopolni in odobri varnostni inženir Peter Zupan. Vsak stroj in delovna naprava je opremljena z jasnimi in jedrnatimi navodili za varno delo.

Delniška družba ISKRAEMECO dokazuje temeljno načelo, da je motiviran delavec pogoj za kakovostno delo in s tem izdelek, tudi s svojim odnosom do delavcev z zmanjšano delovno zmogljivostjo. Delavci, ki zaradi zdravstvenih ovir ne dosegajo visoke skupne norme, so razporejeni v posebne temeljne enote dela. Delniška družba določa delovna mesta, ki so primerna za invalide in na njih zaposluje 56 invalidov. Kadar je to potrebno, prilagajajo delovno mesto zdravstvenim omejitvam delovnih invalidov in invalidnih oseb. Pred kratkim so uredili parkirišče, dostop in sanitarije za mlado delavko, ki je paraplegik. Prepričani so, da bodo tako omogočili zaposlitev še drugim invalidom, ki uporabljajo voziček.

Varnostni inženir Peter Zupan sam opravlja meritve mikroklimatike, čeprav podjetje vsake tri leta preverja mikroklimo tudi s pomočjo zunanjih strokovnjakov. Vzpostavljena je računalniška evidenca o vseh elementih delovnega okolja in zdravja zaposlenih. Njegova navodila za varno delo, pravilniki, poslovniiki ter dovoljenja za delo so razumljivi, strokovni, z jasno določenimi zadolžitvami in odgovornostjo.

S svojim strokovnim pristopom si je znal pridobiti ugled med zaposlenimi, tako da je bil izvoljen za delavskega direktorja. Prispeval je k razvoju soupravljanja zaposlenih na področju varnosti in zdravja pri delu. Vzorno je njegovo sodelovanje s svetom delavcev in sindikatoma delniške družbe.

Prispevek varnostnega inženirja Petra Zupana k razvoju stroke:

Varnostni inženir Peter Zupan je eden ustanovnih članov Društva varnostnih inženirjev Gorenjske, ki je bilo ustanovljeno v letu 1987. Večino let je bil član izvršnega odbora društva ter v društvu opravljal pomembne zadolžitve. Za društvo je pripravil samostojna predavanja. Svoje članke je objavil v glasilih podjetja, v lokalnem časopisu in v publikaciji Industrijska demokracija. Organiziral je predavanja, delavnice in posvete ter gradiva in programe za usposabljanja na področjih varstva pri delu, požarnega varstva ter varstva okolja.

Ocena dosežka varnostnega inženirja Petra Zupana, kandidata za nagrado Avgusta Kuharja:

Varnostni inženir Peter Zupan je uspel učinkovito uveljaviti načela stroke varnosti in zdravja pri delu v poslovno politiko delniške družbe ISKRAEMECO. Kultura varnega dela v delniški družbi se je odrazila v vključitvi varnosti in zdravja pri delu kot temeljnih strateških ciljev v standarde kakovosti in poslovne odličnosti. Upoštevanje načel preventivnega varovanja zdravja zaposlenih tako pri sprejemanju poslovnih odločitev, odločitev o organizaciji proizvodnega procesa ter naložbenih odločitvah je viden izraz takšne poslovne politike in kulture varnosti. Kot delavski direktor je znal

zaposlene pridobiti za ustvarjalno soupravljanje na področju varnosti in zdravja pri delu. Delniška družba ISKRAEMECO je tako postala vzor kulture varnosti v regiji.

Mag. Jurij Vidovič, predsednik strokovne komisije

Prof. dr. Primož Gspan, član strokovne komisije

Dr. Tomaž Kumelj, član strokovne komisije